

MÜKELLEFİN KUSUR SORUMLULUĞU NEDENİYLE ÖDENEN TAZMİNATLAR GİDER YAZILAMAZ (MI)?

Özet

Gelir İdaresi Başkanlığı, öteden beri mükelleflerin kusur sorumlulukları uyarınca yaptıkları tazminat ödemelerinin gelir veya kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapılmasına sıcak yaklaşmamakta, bu konuda katı bir tutum sergilemektedir. Kanımızca bu anlayış hukuka aykırı olup ticari yaşamın doğal bir parçası olan sözleşmeye, ilama ya da kanun emrine istinaden ödenen tazminatların, kusur sorumluluğuna dayansın ya da dayanmasın, gider yazılmasına imkân verilmelidir.

Anahtar Kelimeler

Kusur sorumluluğuna dayalı tazminat ödemesi, tazminat ödemelerinin matrahtan indirimi, tazminat ödemeleri

Konu nedir?

Gelir İdaresi, öteden beri, mükelleflerin kusurlarından doğan (kusur sorumluluğundan ileri gelen) tazminat ödemelerine, “kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddi ve manevi zarar tazminat giderlerinin kurum kazancının tespitinde de gider olarak dikkate

alınamayacağına hüküm altına alındığını savunmakta.

Bu konuda verilen 25.08.2011 tarihli bir Özelge’de bu anlayış tekrar edilerek;

“İlgide kayıtlı özelge talep formlarınızda; şirketinizde şoför olarak çalışan ...'nun Firmanıza ait kamyonla seyir halindeyken ... isimli yayaya çarparak yaralanmasına sebebiyet verdiği, sürücünün 4/8 oranında kusurlu bulunduğu, kazayla ilgili açılan dava neticesinde İzmir 4. Asliye Hukuk Mahkemesi ile Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin kararlarına istinaden yasal faizleriyle birlikte ... TL maddi ve manevi tazminat ödemesi yapıldığı, söz konusu kazaya ilişkin olarak İzmir 5. Asliye Hukuk Mahkemesinin 14.03.2011 tarih ve ... Esas ... sayılı kararında ...'a protez bedeli olarak ... TL tazminata hükmedildiği belirtilerek, ödenen maddi ve manevi tazminatlar ile 18.03.2011 tarihinde ödenen protez bedeli tazminatı, ayrıca bu tazminatlara ilişkin yasal faiz tutarlarının gider yazılıp yazılmayacağı ve söz konusu protez bedeli için sigortadan alınabilecek tutarların gelir yazılıp yazılmayacağı hususunda Başkanlığımız görüşü talep edilmektedir. 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 6'ncı maddesinde, kurumlar vergisinin, birinci maddede yazılı mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanacağı, safi kurum kazancının tespitinde de Gelir Vergisi Kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. 193 Gelir Vergisi Kanununun 40'ıncı maddesinde indirilecek giderler tadadi olarak sayılmış, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 8'inci

Detaylı bilgi için:

Çetinkaya Hukuk Bürosu |
www.cetinkaya.av.tr

Tel: +90 212 212 99 55
Fax: +90 212 212 79 71
Mecidiye Cad. Cevher Apt.
No: 3/6 Mecidiyeköy
34387 Şişli – İstanbul

Av. Oğuz ÇETİNKAYA |
oguzcetinkaya@cetinkaya.av.tr

Av. Ali Özgür KARA |
aliozgurkara@cetinkaya.av.tr

Stj. Av. Sezer ÇİMEN |
sezercimen@cetinkaya.av.tr

http://www.linkedin.com/company/cetinkaya-law-office?trk=hb_tab_compy_id_2305449

maddesinde de kurumlarca ilave olarak indirilecek bazı giderler sayılmış olup Gelir Vergisi Kanununun 40'inci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinde de, işle ilgili olmak şartıyla mukavelenameye veya ilam veya Kanun emrine istinaden ödenen zarar, ziyan ve tazminatların safi kazancın tespitinde gider olarak dikkate alınabileceği hükme bağlanmıştır. 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun "Kabul Edilmeyen İndirimler" başlıklı 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde ise, sözleşmelerde ceza şartı olarak konulan tazminatlar hariç olmak üzere kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddi ve manevi zarar tazminat giderlerinin kurum kazancının tespitinde de gider olarak dikkate alınamayacağı hükmüne yer verilmiştir. Bu hükümlerden de anlaşılacağı üzere, ödenen tazminatların gider yazılabilmesi için, işle ilgili olması ve sözleşmeye, ilama veya kanun emrine bağlı bulunması şarttır. Ancak, kurumlarca işle ilgili ödenen tazminatlar, sözleşmeye, ilama veya kanun emrine bağlı bulunsada dahi, kurumların, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının kusurundan kaynaklanması halinde gider olarak yazılamamaktadır.

Buna göre, firmanıza ait kamyonun sürücüsünün kusuru nedeniyle mahkeme kararına göre ödenen maddi ve manevi tazminatlar (protez bedeline ilişkin ödenenler dahil) ile söz konusu tazminatlara ilişkin yasal faizlerin kurum kazancınızın tespitinde gider olarak indirilmesi mümkün bulunmamaktadır. ..."

görüşü bildirilmiştir.

Kanun Suçtan doğan tazminatları ifade ediyor

Gelir Vergisi Kanununun, gerçek kişi mükelleflerin gider yazamayacakları tazminatları düzenleyen 41/6. Maddesi;

"Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçlarından doğan tazminatlar (Akitlerde ceza şartı olarak derpiş edilen tazminatlar, cezai mahiyette tazminat sayılmaz.)"

düzenlemesini, buna paralel şekilde, serbest meslek erbabının gider yazamayacakları tazminatları düzenleyen 68/10 maddesi;

"Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar gider olarak indirilemez"

düzenlemesini ve son olarak yine bu düzenleme paralel olarak kurumlarca gider yazılamayacak tazminatları düzenleyen Kurumlar vergisi Kanununun "Kabul Edilmeyen İndirimler" başlıklı 11'inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi de

"Sözleşmelerde ceza şartı olarak konulan tazminatlar hariç olmak üzere kurumun kendisinin, ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının suçlarından doğan maddi ve manevi zarar tazminat giderleri."

düzenlemesini içermektedir.

Kanun metinleri açıkça "suçtan doğan maddi ve manevi tazminat giderleri" dediği halde, bu düzenleme, yorum ile "kusurdan doğan maddi ve manevi tazminat giderleri"ne dönüştürülmüştür.

Suç ile kusur kavramları doğal olarak birbirinden farklıdır. Hatta bu farklılık hukuki açıdan kritik değerinde bir farklılıktır. Ceza hukuku, esasen neyin suç olup neyin olmadığını belirleyen hukuk dalına verilen isimdir.

Bu iki kavramın vergi hukuku anlamındaki karşılaştırması bakımından şu söylenebilir; bir kimsenin bir eyleminin ya da eylemsizliğinin suç oluşturup oluşturmadığı bağımsız mahkemelerce belirlenir. Bir kişinin suç işlediği bağımsız mahkemeler tarafından hüküm altına alınana kadar kişiye suç işlemiş muamelesi yapılamaz.

Anılan yasal düzenlemelerde yer alan düzenlenen "suç" kavramının, ceza mahkemelerince hüküm altına alınan "suç"tan farklı bir suç olduğunu iddia etmek de mümkün değildir. Vergi İdaresinin kendine özgü bir "suç" anlayışı olamaz. Kanunun sadece suç işlenmesi nedeniyle ödenen tazminatların indiriminin kabul edilmediği düzenlemesini genişleterek, olayda suç olsun olmasın, kusur sorumluluğundan kaynaklanan

her türlü tazminat ödemesine teşmil edilmesi hukuka aykırı düşer.

Kusur kavramı, suç kavramından çok geniş bir kavramdır. Tanımlanmamış çok sayıda kusurlu davranıştan söz edilebilmesine rağmen, suç kavramı sadece kanunlardaki ceza hükümlerinde tanımlanan eylemlerden oluşur. Her kusurlu davranış suç değildir ama kural itibariyle her suç oluşturan davranışın kusurlu davranış olduğu kabul edilebilir. Hal böyle olunca, Gelir İdaresinin “kusurlu” davranışa atfen verdiği görüşlerin esasen Kanunun lafzına ve ruhuna da uygun olarak “suç oluşturan davranışa” göre daraltılarak tashih edilmesi gerekir.

Bazı görüş sahipleri, kanuna aykırı davranışların Kanunda düzenlenen “suç” kavramı içinde yer almasının uygun olduğunu ileri sürmektedir. Mükellefin hukukunun yorum ile bu kadar daraltılmasının Kanunun açık lafzı karşısında hatalı bir yorum olduğu açıktır. Özellikle, asayişin ve kamu düzeninin korunması için bambaşka saiklerle ihdas edilen ve niteliği itibariyle suç olmayan çok sayıda kusur ve kanuna aykırılığın bir gider kaleminin matrahtan indirimini engellediği yorumu kanımızca amacını aşan, hukuka aykırı bir yorumdur. Örneğin bir geminin dümen kilitlenmesi ile kıyıya çarpması veya bir uçağın elverişsiz hava koşullarında düşmesi veyahut bir turistik tesisin fırtınada çatısının uçması gibi tazminat yükü doğurabilecek çok sayıda olay bir yönüyle idari veya adli para cezasını gerektiren, kusurlu ve kanuna aykırı

hallerdendir. Oysa, ticari faaliyetin doğal bir risk alanını oluşturan bu ve benzeri çok sayıda olaylar nedeniyle oluşan türlü gider kalemlerinin indiriminin mümkün olmadığını iddia etmek, ticari yaklaşım ilkesine doğrudan aykırı olup vergi mükellefini çaresiz ve korumasız bırakmaktır.

Kanunun açık hükmüne göre; sözleşmeye, mahkeme ilamına veyahut kanun emrine müstenit tazminat ödemesi yapan mükellefler, bu ödemelerine esas eylemleri (ya da eylemsizlikleri) suç oluşturmadıkça -bu konuda bir ceza mahkemesince verilen mahkûmiyet kararı olmadıkça- bu tazminat ödemelerini gelir veya kurumlar vergisi matrahından indirim konusu yapabilirler. Kayıt tarihi itibariyle sözkonusu eylemin ya da eylemsizliğin suç oluşturup oluşturmadığı bilinmiyor ise (bu konuda hazırlık soruşturması veya ceza davası devam ediyor olabilir), bu konuda ihtirazi kayıt ile beyanda bulunularak konu yargıya taşınabilir, olayda suç oluşmadığının ortaya çıkması durumunda sözkonusu ödeme kaleminin gider unsuru olarak dikkate alınması sağlanabilir. Bu konuda hak kaybı yaşamak istemeyen mükellefler, maddi veya manevi tazminat ödemesinin gündeme geldiği durumlarda, yapılacak ödemenin bir suç oluşturan eylem ya da eylemsizliğe dayalı olup olmadığını belirlemeli, kaydını buna göre yapmalıdır. Bu konuda tereddütleri olan mükelleflerin konuyu ihtirazi kayıtle beyan vermek suretiyle yargıya taşımaları mümkündür.

Detaylı bilgi için:

Çetinkaya Hukuk Bürosu | www.cetinkaya.av.tr | Ofis Tel: +90 212 212 99 55 | Fax: +90 212 212 79 71

Av. Oğuz ÇETİNKAYA | oguzcetinkaya@cetinkaya.av.tr | Mecidiye Cad. Cevher Apt. No: 3/6 Mecidiyeköy 34387 Şişli - İstanbul

Av. Ali Özgür KARA | aliozgurkara@cetinkaya.av.tr | Mecidiye Cad. Cevher Apt. No: 3/6 Mecidiyeköy 34387 Şişli - İstanbul

Stj. Av. Sezer ÇİMEN | sezercimen@cetinkaya.av.tr | Mecidiye Cad. Cevher Apt. No: 3/6 Mecidiyeköy 34387 Şişli - İstanbul